

A Covid19-járvány átmeneti és tartós hatásai az önkormányzati adóbevételekre (2019–2023)

SZARVAS ANITA, CSORBA LÁSZLÓ
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Gazdaságtudományi Intézet, Vállalkozás-gazdaságtan Tanszék
Egészségház u. 4., Eger 3300
szarvas.anita@uni-eszterhazy.hu
csorba.laszlo@uni-eszterhazy.hu

A Covid19-járvány hatására jelentős mértékben visszaesett a gazdaság teljesítménye hazánkban is. Ez és a pandémia miatt megnövekedett feladatok arra kényszerítették a központi kormányzatot, hogy forrásokat vonjon el az államháztartás önkormányzati alrendszerétől. Másrészt bizonyos hagyományos támogatási formákat – a központi kormányzat és a helyi önkormányzatok viszonyában – szükséges volt átmenetileg leépíteni. A már korábban bevezetett, Robin Hood-adóként is felfogható szolidaritási hozzájárulás a gazdaságilag fejlettebb önkormányzatoktól immár többszörös mennyiségű iparűzési adóbevételt vett el, és juttatott a kedvezőtlenebb helyzetben lévő önkormányzatokhoz. A pandémia elmúlt, azonban most már viszonylag egyértelműen látszik, hatása az önkormányzati rendszer finanszírozás tekintetében megmaradt, állandósult. Mindez sajnálatos módon pontosan az ország azon gazdaságilag legfejlettebb önkormányzatainak a további fejlődését veti vissza, melyek az egész ország fejlődése szempontjából kulcsfontosságúak lennének. A tanulmány a pandémia generálta kormányzati beavatkozásokat és azok számszerű hatásait tekinti át az önkormányzati adóbevételek tekintetében annak érdekében, hogy láthatóvá váljon, mi az, ami valóban átmenti, és mi az, ami tartós változást okozott.

Kulcsszavak: önkormányzati adóbevételek, pandémia, helyi iparűzési adó, szolidaritási hozzájárulás

1. Bevezetés

2010-et megelőzően az önkormányzatok részesedése az államháztartásból 23-25% körül alakult. Az Alaptörvény szerint a magyar kormányzat duális alapon épült fel, a központi és a helyi önkormányzatok osztoztak a végrehajtó hatalmon. Bár az Alaptörvény értelmében adót csak törvény által az Országgyűlés vehetett ki, azonban a helyi adókról szóló törvényben a települési önkormányzatok felhatalmazást kaptak arra, hogy bizonyos adókat – meghatározott feltételek mellett – helyi rendelettel kivethessenek. A cél egyértelműen az volt, hogy az önkormányzatok a központi kormányzattól független bevételi forrásokkal rendelkezzenek, amely nagyobb mozgásteret biztosíthat számukra az önkormányzati feladatellátás vonatkozásában is. A gépjárműadó, bár jogilag központi adóként került besorolásra, mindenki – a közvélemény, illetve az államháztartási szakemberek is – ténylegesen helyi adóként kezelte, s nem csak abból az okból, hogy az önkormányzat gondoskodott a helyi nyilvántartás vezetéséről. A gépjárműadó azért maradt központi adó, mert a központi kormányzat nem szeretne volna, hogy egyfajta adóverseny jöjjön létre a gépjárművek adóztatása tekintetében az önkormányzatok között. A központi adó státusz garantálta az országosan azonos feltételeket, s ezáltal – is – egy stabil bevételi forrást az önkormányzatok számára.

2010-et követően megváltozott a központi kormányzat viszonya a települési önkormányzatokhoz. Ehhez részben hozzájárultak azok a problémák, melyeket számos önkormányzat azzal okozott, hogy nem volt képes megfelelően gondoskodni a közoktatási és egészségügyi intézmények vagy egyes közműszolgáltatók fenntartásáról, működtetéséről. Másrészt az önkormányzatok jelentős része felelőtlenül gazdálkodott, és nagymértékben eladósodott (Lentner, 2014). Az önkormányzati adósságkonszolidáció kezdetben – 2012 – csak az ötezer főnél kevesebb lakosú településekre terjedt volna ki, ami már akkor sokat sejtetett a központi kormányzatnak a különböző településtípusokhoz való eltérő viszonyulásról. Később, a 2014-es évvel bezárólag ezt minden önkormányzatra s lényegében minden adósságra kiterjesztették. Az önkormányzati adósságkonszolidációs csomagnak ugyanakkor az is része volt, hogy a központi kormányzat átvette az önkormányzatoktól a közoktatási, illetve közegészségügyi intézmények fenntartását és egyes közüzemi tevékenységek ellátását is. Ez a feladatátvállalás természetesen együtt járt a szóban forgó feladatok ellátását biztosító központi források központi költségvetésben való tartásával, különös tekintettel arra, hogy az önkormányzatok finanszírozási rendszere 2013-tól kezdődően feladatalapúvá vált.

A Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény még a személyi jövedelemadó és a gépjárműadó megosztásáról rendelkezett:

„34. § (1) A települési önkormányzatot az állandó lakóhely szerint az adózók által 2010. évre bevallott – a NAV által a települési önkormányzat közigazgatási területére kimutatott – személyi jövedelemadó 8%-a illeti meg.

(2) A gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési önkormányzat által beszedett adó 100%-a a települési önkormányzatot illeti meg.”

A Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény azonban már a személyijövedelemadó-bevételeket nem, ellenben a korábban még nem megosztott gépjárműadó-bevételeket felosztotta:

„32. § (1) A gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési önkormányzat által beszedett adó 40%-a a települési önkormányzatot illeti meg.”

Mindezen intézkedések révén az önkormányzati alrendszer részesedése az államháztartásból lényegében megfeleződött, 12-13%-ra esett vissza 2019-re, majd ezt követően 2023-ra 10%-ra. Ugyanakkor egyértelművé vált a központi kormányzat azon szándéka is, hogy az önkormányzatoknak csak kiegészítő, nem pedig meghatározó szerepet szán a településeken is. A központi kormányzat a kormányzati feladatokat – hacsak lehetséges – közvetlenül, az önkormányzatok közreműködése nélkül kívánja megvalósítani. Felsejlik, hogy a 2023-es államháztartási részesedése az önkormányzatoknak még nem az az állapot, amelyet a központi kormányzat véglegesen szán nekik az államháztartási reformok sorozatát követően.

2. Az önkormányzatok adóbevételei az „utolsó békeévben”, 2019-ben

Magyarországon a 3.178 darab település 99,3%-a vetett ki 2018–2019-re vonatkozóan valamilyen helyi adót (Állami Számvevőszék, 2021), tehát mindössze 22 település nem élt ezzel a lehetőséggel.

A helyi adóbevételek 90%-át az önkormányzatok 8,5%-a szedte be (Állami Számvevőszék, 2021).

Az önkormányzatok bevételeiből jellemzően annál nagyobb hányadot tesznek ki a helyi adók, minél nagyobb az adott település népessége. A legkisebb települések, a nagyközségek és községek esetében alig minden 7. Ft származik helyi adóbevételből, azaz 6 Ft összegben lényegében a központi költségvetéstől származnak a bevételeik valamilyen formában.

Főváros	Kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagyközségek, községek	Összesen
64,2	50,9	34,8	34,9	14,3	34,5

Forrás: Állami Számvevőszék (2021) adatai alapján saját szerkesztés

1. táblázat: Településtípusok helyi adóinak részesedése az összes bevételeikből

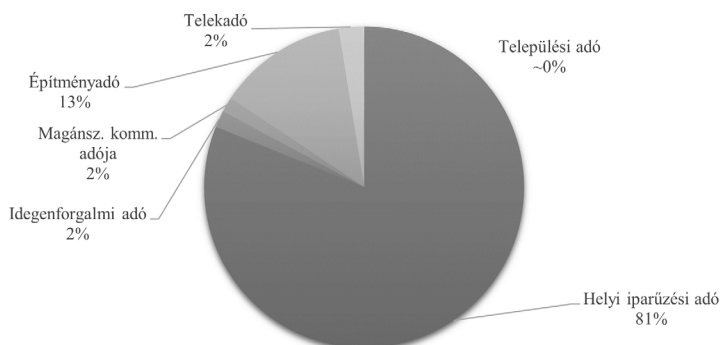
A két legnépszerűbb adónem a helyi iparüzési adó és az építményadó voltak, melyek együtt a települési önkormányzatok adóbevételeinek mintegy 94%-át teszik ki. Ugyanakkor a helyi iparüzési adó messze a legtöbb bevételt hozó adónem, a maga 81%-os részesedésével. Érdekes módon ahol a helyi iparüzési adóból származó adóbevételek magasak, ott sok esetben építményadót nem vetnek ki, vagy ha igen, akkor igen alacsony összegben. Az is általános jellemző, hogy Budapesten pontosan a tehetősebbek kerületei nem vetnek ki építményadót, miközben az vidéken és az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező lakosokkal rendelkező kerületekben magától értődően kivetendő adónem.

Adónem	Adónemből bevételt elérő települések száma 2019-ben (darab)	Adónemből származó összes bevétele a településeknek 2019-ben (Mrd Ft)
Helyi iparüzési adó	2.896	788,3
Idegenforgalmi adó	791	16,2
Magánsz. komm. adója	2.296	14,6
Építményadó	912	127,6
Telekadó	515	24,1
Települési adó	102	1,0
Összesen:	3.156	971,6

Forrás: Állami Számvevőszék (2021) adatai alapján saját szerkesztés

2. táblázat: Egyes helyi adót kivető települések száma és az ebből származó adóbevétel 2019-ben

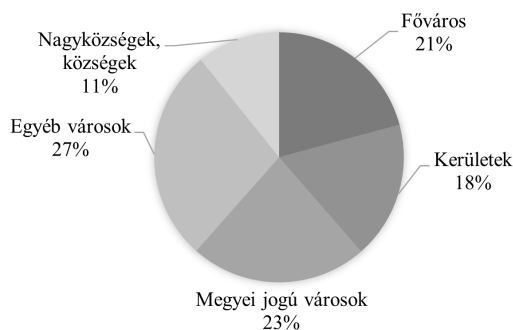
A „hagyományos” helyi adók mellett 2015. január 1. napjától a települési önkormányzatok úgynevezett települési adókat is kivethetnek. Az adó alanyát, tárgyát és mértékét – figyelemmel a törvény szabályaira – az önkormányzatok maguk állapíthatják meg. A települési adók 2019-ben elenyésző szerepet tölthettek be az önkormányzatok adóbevételeinek tekintetében. Ennek jelentős részben az is az oka, hogy a települési adók vonatkozásában hozott önkormányzati rendeleteket a település szerint illetékes megyei kormányhivatal vezetője – a korábbi Alkotmánybírósági illetékesség helyett – bírálhatja felül, hogy az összhangban áll-e az Alaptörvény, illetve a „felsőbb” jogszabályok rendelkezéseivel. Mindez alaposan visszavetette az önkormányzatok kezdeti lelkesedését, hogy valódi jogosítványokat szereztek adók kivetése tekintetében.

Forrás: Állami Számvevőszék (2021) adatai alapján saját szerkesztés
 1. ábra: A helyi adóbevételek megoszlása adótípus szerint 2019. évben

A helyi iparüzési adóból származó bevételek egyenlőtlenül oszlottak meg a települések között. A főváros, a 23 kerület, illetve a 23 megyei jogú város – 47 önkormányzat, az önkormányzatok 1,5%-a – szedte be a helyi iparüzési bevételek 61,6%-át (Állami Számvevőszék, 2021). Ezekben a városokban ugyanakkor a népességnek csak a 39%-a élt 2019-ben. Ugyanakkor nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy a magas iparüzési adó-bevételek mögött több önkormányzati feladatellátás is meghúzódik. Másrészt az ott élő lakosságnak sok esetben el kell szenvednie bizonyos olyan negatív externáliákat is, melyek a nagy, iparüzési adó-befizetők tevékenységei miatt jönnek létre. Tehát sok esetben a magas helyi iparüzési adó-bevétel kompenzálja a helyi önkormányzatot és a helyi lakosságot azért, mert jelentős kiadásai merülnek fel az ezt az adónemet befizetők működése, tevékenysége miatt.

Ugyanakkor az is igaz, hogy az ország infrastruktúrája jellemzően pontosan a legnagyobb helyi iparüzési adóból származó bevételekkel rendelkező önkormányzatok tekintetében összpontosul – autópályák és egyebek –, de ez az infrastruktúra más települések fejlődéséhez is kellő alapot nyújt.

Forrás: Állami Számvevőszék (2021) adatai alapján saját szerkesztés
 2. ábra: A helyi iparüzési adóból származó bevételek megoszlása településtípus szerint 2019-ben

A 2019. évi központi költségvetésről szóló 2018. évi L. törvény szerint:

„38. § (1) A települési önkormányzatot illeti meg a) a gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési önkormányzat által beszedett adó 40%-a.”

Ekkor még senki nem tudhatta, de a 2019-es év volt az utolsó – jelenlegi tudásunk szerint –, amikor a gépjárműadó-bevételeken még hajlandó volt osztozni a központi kormány. A tényleges adatok szerint 33 milliárd forint illette meg a települési önkormányzatokat ezen a címen.

A gépjárműadó-bevételek sem lakosságarányosan oszlanak meg az érintett települések között, hiszen a gazdasági fejlettség kihat a lakosság tulajdonában álló személygépkocsik számára, azok teljesítményére, korára is. Másrészt a vállalkozások tulajdonában álló gépjárművek, kiváltképp a hasznongépjárművek száma, kora, teljesítménye nyilvánvalóan tükrözi azt, hogy gazdaságilag milyen fejlett az adott térség. Másrészt az adónem igazságos is bizonyos értelemben, hiszen nincs olyan település, amely ne rendelkezne ilyen adóbevételel 2019-ben.

	2019 tény Mrd Ft
Központi költségvetés gépjárműadóból származó bevételei	28,7
Települési önkormányzatok gépjárműadóból származó bevételei	19,2
Összesen	47,9

Forrás: Magyar Államkincstárnak (2020) a 2019. 12. havi központi költségvetési mérleg központi költségvetésre vonatkozó adatai alapján saját szerkesztés

3. táblázat: A gépjárműadóból származó bevételek megosztása 2019. évben

A szolidaritási hozzájárulás ugyan nem helyi adó, ugyanakkor lényegében negatív helyi adóként is felfogható. A központi kormányzat számára kell ugyanis a települési önkormányzatoknak megfizetni, méghozzá a helyiiparűzésiadó-bevételeikből.

„A 2017. évi költségvetési törvény új elemmel egészítette ki az önkormányzatok finanszírozási rendszerét: bevezette a szolidaritási hozzájárulást, amelyet a magas egy lakosra jutó adóerőképességgel rendelkező települések egy része teljesít a központi költségvetésnek. A szolidaritási hozzájárulás az esélyegyenlőséget javítja, hiszen annak összege hozzájárul az alacsonyabb jövedelmi helyzetű önkormányzatok finanszírozásának javításához, továbbá más finanszírozási célok teljesítéséhez” (Belügyminisztérium, 2021, III./I. 4. bekezdés).

Az új önkormányzatokat sújtó közteher célja ugyanakkor valóban az, amit a neve is sejtet: az önkormányzatok közötti szolidaritás biztosítása. A gazdaságilag fejlettebb önkormányzatok szolidárisak kell hogy legyenek a kevésbé fejlettebbekkel. Kérdéses azonban a szolidaritás mértéke. Ugyanakkor a központi kormányzat nem köteles az általa beszedett szolidaritási hozzájárulás teljes összegét támogatásként szétosztani a kevésbé fejlett önkormányzatok között (Alkotmánybíróság, 2017).

A 2019. évi központi költségvetési törvényről szóló 2018. évi L. törvény 2. számú mellékletének V. alcíme szerint:

„A 32 000 forint feletti egy lakosra jutó adóerő-képességgel rendelkező települési önkormányzattól – Budapest Főváros Önkormányzatának kivételével – a támogatáscsökkentés beszámítás alapját meghaladó része (a továbbiakban: szolidaritási hozzájárulás alapja) a nettó finanszírozás keretében elvonásra kerül szolidaritási hozzájárulás jogcímen. A szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla:

No.	Kategóriák a települési önkormányzat egy lakosra jutó adóerő-képessége szerint (forint)		Hozzájárulás mértéke a szolidaritási hozzájárulás alapjának százalékában	
	alsó határ	felső határ	minimum	maximum
	a	b	c	d
1	0	32 000	0	0
2	32 001	38 000	15	50
3	38 001	55 000	50	75
4	55 001	115 000	75	100
5	115 001		100	

A szolidaritási hozzájárulás az alábbi képlet alapján határozható meg:

$SZH = SZHA * [c + (AE - a)/(b - a) * (d - c)] / 100$, egész számra kerekítve - KT, de értéke legalább 0 ahol:

SZH = szolidaritási hozzájárulás fizetendő összege,

SZHA = szolidaritási hozzájárulás alapja,

AE = az önkormányzat egy lakosra jutó adóerő-képessége, ami alapján a szolidaritási hozzájárulás mértékének számításakor alkalmazandó paramétertábla megfelelő sora alkalmazandó,

a-d = a szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla szerinti érték,

KT = 500 fő lakosságszám alatti települések esetében alkalmazandó korrekciós tényező, amelynek összege 15 millió forint

Budapest Főváros Önkormányzata esetében a szolidaritási hozzájárulás összege 10 000,0 millió forint.”

A szolidaritási hozzájárulást az érintett önkormányzatoknak nem kell a központi költségvetésbe megfizetni, annak összegét a központi költségvetés – illetve a Magyar Államkincstár – beszámítja a feladatalapú finanszírozás szerint az önkormányzatnak járó összegbe mint csökkentő tételt.

A szolidaritási hozzájárulás mértéke 2019-ben a helyiiparüzésiadó-bevételek 7%-át érte el, tehát ennyi volt az újraelosztás mértéke. Ez összességében nem tűnik túl jelentősnek, azonban a helyiiparüzésiadó-bevétel terén egy lakosra jutóan magas adóbevételt elérő önkormányzatok esetében a bevételekből – ahogyan azt korábban láttuk – az átlaghoz képest sokkal magasabb arányban részesülnek a helyi adó- és különös tekintettel

az iparüzési adóbevételek. Így ezeknél az önkormányzatoknál egyrészt ténylegesen 7%-nál nagyobb mértékben csökkennek a helyi iparüzési adóból származó bevételek, másrészt azok költségvetési hatása sokkal jelentősebb, hiszen sokkal jelentősebb mértékben ezen bevételeken alapul a szóban forgó önkormányzatok gazdálkodása.

	2019 terv Mrd Ft	2019 tény Mrd Ft
Szolidaritási hozzájárulás összege	43,0	55,2

Forrás: Magyar Államkincstárnak (2020) a 2019. 12. havi központi költségvetési mérleg központi költségvetésre vonatkozó adatai – helyi önkormányzatok befizetései – alapján saját szerkesztés
 4. táblázat: A szolidaritási hozzájárulásból származó központi költségvetési bevételek 2019. évben

3. Az önkormányzatok bevételeinek változása 2020–2023-ban

A koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvény – mely 2020. március 30. napján lépett hatályba, és 2020. június 18. napjától a veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 2020 évi LVII törvény és a 41/2020. (VI. 17.) ME határozat szerint hatályát veszítette – lehetőséget teremtett a Kormány számára, hogy az önkormányzatok gazdálkodására vonatkozó jogszabályokat saját hatáskörében módosítsa és felfüggeszse:

„2. § (1) A Kormány a veszélyhelyzetben (...) a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.”

Az Alaptörvény 53. cikke – az Alaptörvény kilencedik módosítását követően, 2020. december 22. napi hatállyal – felhatalmazást adott a Kormánynak, hogy veszélyhelyzet esetén az önkormányzatok gazdálkodását illetően is jogszabályokat hozzon:

„(2) A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.”

Mint azt majd e fejezet alfejezeteiben a későbbiekben látni fogjuk, a Kormány élt is a fenti törvényi felhatalmazásával, és jelentős változásokat hajtott végre a helyi adók, illetve a gépjárműadó vonatkozásában is.

Ugyanakkor arról sem szabad megfeledkezni, hogy a 2020 márciusától kezdődő jelentős gazdasági visszaesés erőteljesen hatott a helyi iparüzési adó adóalapját meghatározó vállalkozási bevételekre csakúgy, mint az idegenforgalomra. Másrészt viszont nem érintette a vagyoni típusú adók adóalapját, igaz, az adófizetésre kötelezettek fizetőképességét igen.

Összességében a 2020. adóévet tekintve nominálisan is csökkent az önkormányzatok helyi adókból származó adóbevétele (5. táblázat). Más a helyzet a 2021-es, majd az ezt

követő adóévek vonatkozásában, amikor reálértékben is növekedtek összességében az adóbevételek. Ugyanakkor – ahogyan ez a későbbi alfejezetekben bemutatásra kerül – ezt a képet jelentősen árnyalja majd az elmaradt gépjárműadóbevétel-részesedés, az elmaradt turisztikai feladatok támogatása, illetve a megnövekedett szolidaritási hozzájárulás.

Adónem	2019 tény Mrd Ft	2020 tény Mrd Ft	2021 tény Mrd Ft	2022 tény Mrd Ft	2023 tény Mrd Ft
Helyi iparüzési adó	788	729	755	890	1258
Idegenforgalmi adó	16	*4	7	17	21
Magánszemélyek kom. adója	15	15	15	15,6	16,5
Építményadó	128	131	138	140	164
Telekadó	24	26	28	28	31
Települési adó	1,0	0,4	0,5	0,5	0,1
Összesen:	971,6	904,8	943,5	1091,1	1490,6

Forrás: KSH (2024a) 21.1.1.28.

*Nemzeti adólista – az adók és társadalombiztosítási hozzájárulások nemzeti osztályozásának teljes részletezése – Helyi önkormányzat [folyó áron, millió forint]
* az idegenforgalmi adó kormányzati kompenzációjával együttesen
5. táblázat: Helyi adókból származó bevételek 2019–2023. években*

3.1. A helyi iparüzési adóval kapcsolatos kormányintézkedések

Az 535/2020. (XII. 1.) korm.-rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adóintézkedésről elrendelte:

„1. § (1) A 2021. évben végződő adóévben a helyi adó és a települési adó mértéke nem lehet magasabb, mint az ugyanazon helyi adónak, települési adónak a 2020. december 2. napján hatályos és alkalmazandó önkormányzati adórendeletben megállapított adómértéke.

(2) Az önkormányzatnak a 2020. december 2. napján hatályos adórendelete szerinti adómentességet, adókedvezményt a 2021. évben végződő adóévben biztosítania kell.

(3) A települési önkormányzat a 2021. évre új helyi adót, új települési adót nem jogosult bevezetni.”

A 639/2020. (XII. 22.) korm.-rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges egyes intézkedésekről már a kivetett helyi iparüzési adóra vonatkozó önkormányzati rendeletekben foglaltakat is módosította:

„1. § A 2021. évben végződő adóévben azon, a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) szerinti vállalkozó (a továbbiakban: vállalkozó) esetén, amely azzal felel meg a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: KKV törvény) szerinti mikro-, kis- és középvállalkozássá minősítés feltételeinek,

hogy esetében a KKV törvény 3. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg értékhatár legfeljebb 4 milliárd forint (a továbbiakban: mikro-, kis- és középvállalkozás), a helyi iparüzési adó mértéke 1 százalék, ha a 2021. évben végződő adóévben alkalmazandó önkormányzati rendeletben megállapított adómérték több, mint 1 százalék.

2. § (1) A (3) bekezdésben meghatározott adatok alapján a mikro-, kis- és középvállalkozásnak minősülő vállalkozónak a 2021. évben, az adott előleg-fizetési időpontban esedékes – a Htv. szerint bevallott és a 2021. évben az önkormányzati adórendelet szerinti adómértékkel bevallandó – adóelőleg 50 százalékát kell az egyes esedékességi időpontokban megfizetni.”

A 640/2020. (XII. 22.) kormányrendelet megállapította, hogy a helyi iparüzési adó vonatkozásában az adózóknak nyújtott kedvezmények a kedvezmények erejéig átmeneti állami támogatásnak minősülnek. Ezt követően a 4/2021. (I. 14.) korm.-rendelet a veszélyhelyzettel összefüggésben a huszonötezer főnél nem nagyobb lakosságszámú települési önkormányzatok támogatási programjáról az alábbi kompenzációt biztosította a korábbi kormányhatározatok miatt kieső helyi iparüzési adó-bevételek pótlására a nem nagy települések esetében:

„1. § (1) A huszonötezer főnél nem nagyobb lakosságszámú települési önkormányzat (a továbbiakban: települési önkormányzat) a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 639/2020. (XII. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) rendelkezései szerinti, a 2021. évben kieső iparüzési adóbevételének összegével megegyező összegben a központi költségvetésből támogatásra (a továbbiakban: támogatás) jogosult.”

Mivel a helyi iparüzési adóból származó bevételek több mint 60%-a Budapesten és a megyei jogú városokban keletkezik, nyilvánvalóan ez számukra jelentette a legnagyobb érvágást. Magyarországon 2020. január 1. napján 47 város népessége haladta meg a 25 ezer főt, a legkisebb közülük Kazincbarcika volt (KSH, 2020). 2021. január 1. napján azonban már Kazincbarcika népessége is 25 ezer alá esett, így 46 város maradt azon körben, melynek a kieső helyi iparüzési adóból származó bevételei nem kerülnek automatikusan kompenzálásra (KSH, 2021b). Ezek közül 22 város nem megyei jogú város. 2021-ben az ország népességének 27%-a, azaz 2.601 ezer fő élt 25 ezer főnél népesebb városban (KSH, 2021c). Magyarországon jelenleg 348 város van (KSH, 2021c), ezek összes lakossága 4.927 ezer fő, az ország népességének 51%-a.

„2021 tavaszán a kormány Balla György miniszteri biztos és Fürjes Balázs államtitkár vezetésével minden 25 ezer fő feletti önkormányzattal egyeztetett, amely során a felek áttekintették a települések pénzügyi helyzetét, különösen azok költségvetését, a kieső adók mértékét, az adóerőképességet, valamint a rendelkezésre álló pénzeszköz- és állampapír-állományt.

Az egyeztetéseket követően a kormány szerdai ülésén arról döntött, hogy 27, az átlagosnál rosszabb pénzügyi helyzetben lévő település számára működési támogatást, 5 nem megyei jogú város számára pedig fejlesztési célú forrásokat biztosít. A kormányzati támogatások összértéke mintegy 23 milliárd forint. A döntést nem pártpolitikai szempontok, hanem

a rászorultság, az arányosság és a méltányosság elvei határozták meg. Kormánypárti és ellenzéki települések egyaránt részesülnek a kormányzati pluszjuttatásokból. A többi település esetében a kormány a gazdaság újraindítását célzó helyi beruházásokat fog támogatni.” (Kormányzati közlemény, 2021)

A Kormány 641/2021. (XI. 25.) korm.-rendelete a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről szóló 535/2020. (XII. 1.) korm.-rendelet módosításáról a 2022. évre is kiterjesztette a helyi iparüzési adóra 2021. évre adott kormánykedvezmények hatályát, illetve továbbra is fenntartotta az egyéb helyi adók bevezetésére, illetve emelésére való tilalmat:

„A koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről szóló 535/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: »1. § (1) A 2021. évben végződő adóévben, valamint a 2022. évben végződő adóévben a helyi adó és a települési adó mértéke nem lehet magasabb, mint az ugyanazon helyi adónak, települési adónak a 2020. december 2. napján hatályos és alkalmazandó önkormányzati adórendeletben megállapított adómértéke. (2) Az önkormányzatnak a 2020. december 2. napján hatályos adórendelete szerinti adómentességet, adókedvezményt a 2021. évben végződő adóévben, valamint a 2022. évben végződő adóévben is biztosítani kell. (3) A települési önkormányzat a 2021. évre és a 2022. évre új helyi adót, új települési adót nem jogosult bevezetni.«”

A Kormány tehát automatikusan kompenzálta a 46-47 legnagyobb városon kívüli településeket az elmaradt helyi iparüzési adó-bevételek tekintetében 2020 és 2021 folyamán. Ugyanakkor ez az automatikus kompenzáció elmaradt a 46-47 legnagyobb magyar város esetében, akik számára mindkét évben 23-23 milliárd forint állt rendelkezésre a kompenzációra, de eseti kormánydöntés szerint elosztva. A szóban forgó összeg nyilvánvalóan nem kompenzálta a kieső adóbevételeket, melyeket a Kormány 2021. évre 150 milliárd forintra becsült (Tállai, 2021). Ebből összesen 73 milliárd forint került kompenzálásra 2021. évben, tehát a 46 „nagyváros” összesen 77 milliárd forint helyi iparüzési adóból származó bevételtől esett el. Ezt követően – a pandémia elmúltával – ezt a kormányzati kompenzációs lehetőséget megszüntették.

3.2. Az idegenforgalmi adóval kapcsolatos kormányintézkedések

A 140/2020. (IV. 21.) korm.-rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szerint:

„5. § Az e rendelkezés hatálybalépésétől 2020. december 31-ig terjedő időszakban eltöltött vendégéjszaka utáni idegenforgalmi adót az adó alanyának nem kell megfizetnie, az adó beszedésére kötelezettnek nem kell beszédnie, befizetnie, a megállapított, de be nem szedett adót azonban be kell vallania az adóhatósághoz. Nem kell bevallani a megállapított adót, ha annak összege nulla.”

7. § (1) Az 5. § alapján bevallott, de meg nem fizetett adónak megfelelő összegű vissza nem térítendő költségvetési támogatásra a települési önkormányzat a (2) bekezdés szerint jogosult.

(2) A Kvtv. 3. melléklet I. Működési célú támogatások 10. Önkormányzati elszámolások pontja terhére – a Kvtv.-ben felsorolt célokon túl – vissza nem térítendő támogatást igényelhet a települési önkormányzat az illetékességi területén bevallott, de meg nem fizetett idegenforgalmi adó összegével egyező összegben.”

Tehát a települési önkormányzatok a kieső időszakra vissza nem térítendő költségvetési támogatásként igényelheték az államtól a bevallott – de meg nem fizetett – idegenforgalmi adó megtérítését, ugyanakkor a ténylegesen beszedett idegenforgalmiadó-bevételekhez kapcsolódó, idegenforgalmiadó-forintonként járó 1 forint költségvetési, ún. üdülőhelyi feladatok támogatásától azonban elestek. Ennek összege – az összes érintett önkormányzat tekintetében – megegyezik az adóévet két évvel megelőző adóévben ténylegesen összesen az önkormányzatokhoz befolyt idegenforgalmi adó összegével.

A 2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről az idegenforgalmi adó megfizetéséről, beszedéséről rendelkezett:

„36. § (1) A 2020. április 26-tól 2020. december 31-ig terjedő időszakban eltöltött vendégéjszaka utáni idegenforgalmi adót az adó alanyának nem kell megfizetnie, az adó beszedésére kötelezettnek nem kell beszédnie, befizetnie, a megállapított, de be nem szedett adót azonban be kell vallania az adóhatósághoz.”

A 498/2020. (XI. 13.) korm.-rendelet egyes, a veszélyhelyzet ideje alatt alkalmazandó gazdasági szabályokról szerint:

„2/A. § 2021. január 1. napjától a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet szerinti veszélyhelyzet megszűnéséig

b) az ebben az időszakban eltöltött vendégéjszaka utáni idegenforgalmi adót az adó alanyának nem kell megfizetnie, az adó beszedésére kötelezettnek nem kell beszédnie, befizetnie, a megállapított, de be nem szedett adót azonban - kivéve, ha annak összege nulla - be kell vallania az adóhatósághoz.”

A Kormány 319/2021. (VI. 9.) korm.-rendelete azután hatályon kívül helyezte a 498/2020. (XI. 13.) korm.-rendeletet.

Az idegenforgalom egyébként is az egyik ágazat volt, amelyik a leginkább megsínylette a pandémia következményeit. Ennek következtében az idegenforgalmi adó alapjául szolgáló idegenforgalmi tevékenység is nagymértékben visszaesett, azaz a lehetséges idegenforgalmi adó összege is. A Kormány intézkedései a pandémia következtében kieső idegenforgalmiadó-bevételeket nem, hanem kizárólag a kormánydöntés alapján meg nem fizetett adóbevételeket kompenzálták az önkormányzatok részére. Az nyilvánvalóan nem a Kormány felelőssége, ha az idegenforgalom visszaesik, még ha az esetlegesen a pandémia elleni védőintézkedések következtében történt is.

3.3. A gépjárműadóval kapcsolatos kormányintézkedések

A 92/2020. (IV. 6.) korm.-rendelet a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól rendelkezett a gépjárműadó-bevételek azon részéről is, melyek eddig az önkormányzatokat illették meg:

„2. § (4) A Kvtv. 1. melléklet XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet a 2. Pénzügyi szektor hozzájárulása címmel, a 3. Kiskereskedelmi adó címmel és a 4. Gépjárműadó központi költségvetésbe átirányított része címmel egészül ki.

4. § (1) A Kvtv. 37. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározottaktól eltérően a gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési önkormányzatot az általa 2020. évben beszedett gépjárműadó nem illeti meg, az a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet bevételét képezi.

(2) Az (1) bekezdés szerinti gépjárműadónak az e rendelet hatálybalépéséig beszedett, a központi költségvetést megillető, de a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: Kincstár) által megjelölt fizetési számlára el nem utalt összegét a rendelet hatálybalépését követő 10 napon belül kell a központi költségvetés javára teljesíteni.”

A 2020. évi CXVIII. törvény egyes adótörvények módosításáról kimondta:

„101. § A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Gjt.) 9. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

»9. § (1) A gépjárműadóval kapcsolatos adóhatósági feladatokat az állami adó- és vámhatóság látja el.«”

A Magyarország 2021. évi központi költségvetéséről szóló XC. törvény, illetve a Magyarország 2022. évi költségvetéséről szóló XC. törvény 14. címéből – A települési önkormányzatokat megillető átengedett bevételek – egyaránt kimaradt a gépjárműadó-bevételekből az önkormányzatok részére átengedett hányad.

	2020 tény Mrd Ft	2021 tény Mrd Ft	2022 tény Mrd Ft	2023 tény Mrd Ft
Központi költségvetés gépjárműadóból származó bevételei	48,6	54,2	54,7	54,7
Települési önkormányzatok kieső adóbevétele (40%)	19,4	21,7	21,9	21,9

Forrás: Magyar Államkincstár (2024a, 2024b) adatai alapján saját szerkesztés

6. táblázat: A gépjárműadó-bevételek megosztása a központi és a helyi önkormányzatok között, 2020–2021

A gépjárműadó kapcsán kieső önkormányzati bevételek leginkább azokat a városokat sújtották – összegszerűen –, melyek gazdaságilag a legfejlettebbek. Ugyanakkor – relatíve, az önkormányzati költségvetéshez képest – azokat az önkormányzatokat is érzékenyen

érintette e bevételi forrás elmaradása, amelyek gazdaságilag kevésbé fejlettek, hiszen az ő esetükben az adóbevételeiknek relatíve nagyobb hányada esett ki ilyen módon.

3.4. Szolidaritási hozzájárulás

Kezdetben még – a pandémia előtt – az volt a kormányzati szándék, hogy az inflációt figyelembe véve nő az az összeghatár, amely fölött szolidaritási hozzájárulást kell fizetniük az önkormányzatoknak. Ez a 2 ezer forintos összeghatár-emelés meg is jelent a költségvetésről szóló törvényben, az alábbi módon.

A 2020. évi központi költségvetési törvényről szóló 2019. évi LXXI. törvény 2. számú mellékletének V. alcíme szerint:

„A 34 000 forint feletti egy lakosra jutó adóerő-képességgel rendelkező települési önkormányzattól a támogatáscsökkenés beszámítás alapját meghaladó része (a továbbiakban: szolidaritási hozzájárulás alapja) a nettó finanszírozás keretében elvonásra kerül szolidaritási hozzájárulás jogcímen. A szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla:

No.	Kategóriák a települési önkormányzat egy lakosra jutó adóerő-képessége szerint (forint)		Hozzájárulás mértéke a szolidaritási hozzájárulás alapjának százalékában	
	alsó határ	felső határ	minimum	maximum
	a	b	c	d
1	0	34 000	0	0
2	34 001	45 000	15	50
3	45 001	60 000	50	75
4	60 001	125 000	75	100
5	125 001		100	

A szolidaritási hozzájárulás az alábbi képlet alapján határozható meg:

$SZH = SZHA * [c + (AE - a)/(b - a) * (d - c)] / 100$, egész számra kerekítve - *KT*, de értéke legalább 0 ahol:

SZH = szolidaritási hozzájárulás fizetendő összege,

SZHA = szolidaritási hozzájárulás alapja,

AE = az önkormányzat egy lakosra jutó adóerő-képessége, ami alapján a szolidaritási hozzájárulás mértékének számításakor alkalmazandó paramétertábla megfelelő sora alkalmazandó,

a-d = a szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla szerinti érték,

KT = 500 fő lakosságszám alatti települések esetében alkalmazandó korrekciós tényező, amelynek összege 15 millió forint.

Budapest Főváros Önkormányzata esetében a szolidaritási hozzájárulás összege a számított összegnél 15%-kal alacsonyabb.”

2021-re azonban változott a helyzet, a Kormány álláspontja szerint az önkormányzatoknak nagyobb szerepet kell vállalniuk a szolidaritás terén egymás felé. Azaz

a Kormányt részben tehermentesíteni szükséges a helyi iparüzési adó tekintetében tehetősebb önkormányzatok által. Annak érdekében, hogy kiszélesítsék a szolidaritási hozzájárulás megfizetésére kötelezettek körét, az összeghatár jelentős, 35%-os csökkentésre volt szükség, amit a 2021. évi költségvetési törvény érvényesített is.

A 2021. évi központi költségvetési törvényről szóló 2020. évi XC. törvény 2. számú melléklete szerint:

„56.1. A 22 000 forint feletti egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képességgel rendelkező önkormányzat az egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képességétől függő mértékű szolidaritási hozzájárulást teljesít a központi költségvetésnek. A szolidaritási hozzájárulás alapja az önkormányzat 1.3. pont szerinti iparüzési adóerő-képességet meghatározó adóalapja (a továbbiakban: a szolidaritási hozzájárulás alapja). A szolidaritási hozzájárulás teljesítése a nettó finanszírozás keretében történik.

56.2. A szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla:

56.3. A szolidaritási hozzájárulás az alábbi képlet alapján határozható meg:

$SZH = SZHA * [C + (AE - A)/(B - A) * (D - C)] / 100$, egész számra kerekítve - KT, de értéke legalább 0 ahol:

SZH = szolidaritási hozzájárulás fizetendő összege,

SZHA = szolidaritási hozzájárulás alapja,

AE = az önkormányzat egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képessége, ami alapján a szolidaritási hozzájárulás mértékének számításakor alkalmazandó paramétertábla megfelelő sora alkalmazandó,

A-D = a szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla oszlopai szerinti érték,

KT = 600 fő lakosságszám alatti települések esetében alkalmazandó korrekciós tényező, amelynek összege 12 millió forint.

56.4. Amennyiben a település közös hivatal székhelye, a táblázat 2-6. sorai szerinti kategóriákban a rá irányadó %-os mérték 0,05 százalékponttal kisebb.”

	A	B	C	D
	Kategóriák az önkormányzat egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képessége szerint (forint)		Hozzájárulás mértéke a szolidaritási hozzájárulás alapjának százalékában	
	alsó határ	felső határ	minimum	maximum
1	0	22 000	0	0
2	22 001	50 000	0,11	0,36
3	50 001	68 000	0,36	0,45
4	68 001	90 000	0,45	0,52
5	90 001	120 000	0,52	0,57
6	120 001	950 000	0,57	0,65

Az összeghatár 35%-os lecsökkentése által mintegy 100 milliárd pluszbevétele keletkezett a központi költségvetésnek, tehát ennyivel kevesebb saját forrást kellett biztosítania az önkormányzatok feladatalapú finanszírozása tekintetében.

A 2023. évi költségvetésről szóló 2022. évi XXV. törvény 2. számú mellékletében foglaltak szerint:

„56.2. A szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla:

	A	B	C	D
	Kategóriák az önkormányzat egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képessége szerint (forint)		Hozzájárulás mértéke a szolidaritási hozzájárulás alapjának százalékában	
	alsó határ	felső határ	minimum	maximum
1	0	22 000	0	0
2	22 001	50 000	0	0,4
3	50 001	68 000	0,4	0,5
4	68 001	90 000	0,5	0,6
5	90 001	120 000	0,6	0,7
6	120 001	950 000	0,67	0,75

56.3. A szolidaritási hozzájárulás az alábbi képlet alapján határozható meg:

$SZH = SZHA * [C + (AE - A)/(B - A) * (D - C)] / 100$, egész számra kerekítve - *KT*, de értéke legalább 0 ahol:

SZH = szolidaritási hozzájárulás fizetendő összege,

SZHA = szolidaritási hozzájárulás alapja,

AE = az önkormányzat egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képessége, ami alapján a szolidaritási hozzájárulás mértékének számításakor alkalmazandó paramétertábla megfelelő sora alkalmazandó,

A-D = a szolidaritási hozzájárulás számításakor alkalmazandó paramétertábla oszlopai szerinti érték,

KT = 600 fő lakosságszám alatti települések esetében alkalmazandó korrekciós tényező, amelynek összege 12 millió forint.

56.4. Amennyiben a település közös hivatal székhelye, a táblázat 2-6. sorai szerinti kategóriákban a rá irányadó %-os mérték 0,05 százalékponttal kisebb.

57.5. Az államháztartásért felelős miniszter az 1.3. pont szerinti iparüzési adóerő-képességet meghatározó adóalap és az egy lakosra jutó iparüzési adóerő-képesség ismeretében az 57.2. pont szerinti paramétertáblában szereplő kategóriahatárokat és hozzájárulási mértékeket módosíthatja. A módosítás nem érintheti hátrányosan egyetlen kategóriát sem.”

A 2023. évtől hatályos változtatások ugyan nem érintették a sávhatárokat, de jelentősen megemelkedtek az egyes sávhatárokhoz tartozó minimális és maximális hozzájárulási alapok százalékos mértékei. Ez alól csak a 22 ezer és 50 fő közötti lakosságú önkormányzatok minimális hozzájárulási alapja volt kivétel, mely lenullázásra került. Figyelemre méltó, hogy – az apróbetűs kitételek szerint – az államháztartásért felelős miniszter saját belátása szerint lecsökkentheti bármely önkormányzat

szolidaritásihozzájárulás-fizetési kötelezettségét. Mindazonáltal ezek az újabb változások újabb – mai áron számítva – 100-150 milliárddal növelték a hozzájárulás mértékét. Fontos kiemelni, hogy 2023-tól már a központi költségvetésbe folyik be a szolidaritási hozzájárulás, és onnan, az önkormányzatok központi finanszírozásának részeként érkezik a kedvezményezett önkormányzatokhoz.

	2020 tény Mrd Ft	2021 tény Mrd Ft	2022 tény Mrd Ft	2023 tény Mrd Ft
Szolidaritási hozzájárulás	67,8	168,8	170,7	247,2

Forrás: Magyar Államkincstár (2024a, 2024b) a 2020. 12. adatai alapján saját szerkesztés
 7. táblázat: Szolidaritási hozzájárulásból származó központi költségvetési bevételek 2020–2023. években

Lényeges jellemzője a szolidaritási hozzájárulásnak, hogy a hozzájárulás alapjának meghatározódása tekintetében nem számít az, hogy a helyi iparüzési adó ténylegesen befolyik-e az adott önkormányzathoz, vagy sem, hiszen ami lényeges, az az adóalap nagysága.

4. Konklúzió

Tagadhatatlan, hogy a pandémia okozta negatív gazdasági következmények enyhítéséből az államháztartás helyi alrendszerének is ki kellett vennie a részét. Az is egyértelmű, hogy e szerepvállalás tekintetében annak kellett arányosan többet vállalnia az önkormányzatok közül, akik egy lakosra jutóan több saját bevétellel is rendelkeznek. Ugyanakkor természetesen nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy az önkormányzatok a maguk részéről tevőlegesen hozzájárulnak az illetékességi területükön működő vállalkozások releváns adóalapjai létrejöttének vonatkozásában. Másrészt a népesebb városok egyben térségi, regionális központ szerepet is betöltenek. Vonzáskörzetük számára munkahelyeket, szolgáltatásokat biztosítanak, melyek fenntartásához, illetve előállításához szükséges forrásokat folyamatosan elő kell teremteni.

Az sem lehet kérdéses, hogy a pandémia kapcsán hozott kormányzati intézkedések esetében nem volt lehetőség felkészülési időszak biztosítására, hiszen a létrejött problémák gyors, hatékony kormányzati beavatkozást igényeltek.

Ugyanakkor az önkormányzatok tehetősebb felétől való forráselvonások mértéke kérdéseket vethet fel, különösen annak fényében, hogy a kormányzat e megtakarításoknak a többszörösét költötte el olyan beruházásokra, melyek veszélyhelyzet esetén valószínűleg visszavonhatók, elhalaszthatók lehettek volna.

	2019 tény Mrd Ft	2020 tény Mrd Ft	2021 tény Mrd Ft	2022 tény Mrd Ft	2023 tény Mrd Ft
Összesen helyi adóbevételek:	971,6	904,8	943,5	1091,1	1490,6
Kieső helyiiparüzésiadó-bevétel (Kormánydöntés miatt)			77,4		
Kieső gépjárműadó-bevétel	-	19,4	21,7	21,9	21,9
Kieső üdülőhelyi feladatok támogatása	-	3,9	6,8	16,6	21,4
Összesen:	971,6	881,5	837,6	1052,6	1447,3
2019. év százalékában:	100%	91%	86%	108%	149%

Forrás: Magyar Államkincstár (2020, 2024a, 2024b) adatai, illetve Tállai (2021) alapján saját szerkesztés

8. táblázat: A települési önkormányzatok adóbevételi pozíciója 2019–2023 között, figyelemmel a helyi iparüzési adóra, gépjárműadóra, üdülőhelyi feladatok támogatására, illetve a szolidaritási hozzájárulásra

Ugyanakkor az önkormányzati feladatok is jelentősen megnövekedtek mind a pandémia, mind a gazdaság újraindítása tekintetében. Kiváltképp pontosan a gazdaságilag legfejlettebb, illetve legnépesebb városokban, így például Budapesten is. Így – figyelembe véve az időközben jelentőssé váló inflációt is – az önkormányzatok esetében a nominális majd 14%-os átlagos adóbevétel-csökkenés 2 év alatt nagyon súlyos finanszírozási nehézségeket okozott. Ennél az átlagos adóbevétel-csökkenésnél valójában súlyosabb a helyzet a 25 ezer főnél népesebb településeken, illetve azokon, ahol egy lakosra jutóan a legmagasabb a szolidaritási hozzájárulás formájában elvont helyi iparüzési adó összege. A négy legnagyobb város esetében átlagosan 30%-os adóbevétel-csökkenés volt kimutatható. Ez, összetevetve azzal, hogy e városok esetén a bevételekből 35-60%-kal részesednek az adóbevételek, a teljes bevételi oldal 10-20%-os csökkenését eredményezheti, amelyet a kiadási oldallal is követni volt szükséges, vagy hitelt kellett igénybe venni. Ennek hatása lehetett a szolgáltatás-színvonal csökkenése, illetve az újra növekvő eladósodás. Ezt követően a 2022-es évben már nominálisan és átlagosan kedvezőbb helyzetbe kerültek az önkormányzatok, azonban a 2019-es évhez mért 8%-os növekedés lényegében csak alig ellensúlyozta az infláció hatását. A 2023-as év végre érdemi adóbevétel-növekedést jelentett az önkormányzatok részére, hiszen átlagosan 49%-kal növekedtek adóbevételeik 2019-hez viszonyítva. Ugyanakkor a szolidaritási hozzájárulást fizető településeken ez a növekedés nyilvánvalóan lényegesen alacsonyabb, hiszen ennek az adónemnek pontosan az a célja, hogy az átlagos szint alá szorítsa a befizetők legnagyobb adóbevételi forrását, a helyi iparüzési adót.

A pandémia elmúlt, de hatásai a mai napig itt vannak. Az önkormányzatok úgy tűnik, végleg búcsút inthetnek a gépjárműadóból származó bevételeknek,

az idegenforgalmiadó-bevételek kormányzati automatikus kiegészítésének, illetve tartósan együtt kell élniük azzal, hogy a szolidaritási hozzájárulás révén a legfejlettebb önkormányzatok jelentős relatív hátrányba kerülnek.

Hivatkozások

- ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG (2017): *Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről szóló 2016. évi XC. törvény egyes rendelkezései nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata* (önkormányzati szolidaritási hozzájárulás); <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/0562A7DFE9F34C4CC125814D0058EEB4?OpenDocument> letöltés dátuma: 2024. december 22.
- ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK (2021) *Elemzés – a helyi önkormányzatok adóztatási tevékenysége*; Budapest.
- BELÜGYMINISZTERIUM (2021) *IX. Helyi önkormányzatok támogatása, 2022. évi költségvetési törvény fejezeti indoklása*; <https://www.parlament.hu/irom41/16118/adatok/fejezetek/09.pdf> 21 letöltés időpontja: 2024. november 30.
- KORMÁNYZATI KÖZLEMÉNY (2021) *2021. május 5. A kormány 23 milliárd forint támogatást nyújt 32, huszonötezer fő feletti település számára. A döntés során a kormány a méltányosság és arányosság elveit érvényesítette*. <https://kormany.hu/hirek/a-kormany-az-onkormanyzatok-tamogatasarol-dontott> letöltés dátuma: 2024. december 23.
- KSH (2020) *Magyarország 50 legnépesebb települése 2020. január 1.* https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fol012.html letöltés dátuma: 2024. december 28.
- KSH (2024a) 21.1.1.28. *Nemzeti adólista – az adók és társadalombiztosítási hozzájárulások nemzeti osztályozásának teljes részletezése – Helyi önkormányzat* [folyó áron, millió forint] https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0028.html letöltés dátuma: 2024. december 29.
- KSH (2024b) *Magyarország 50 legnépesebb települése 2021. január 1.* https://www.ksh.hu/stadat_files/fo/fo/fo0014.html letöltés dátuma: 2024. december 28.
- KSH (2021) *Magyarország helynévtára*; https://www.ksh.hu/apps/hntr.egyeb?p_lang=HU&p_sablon=LETOLTES letöltés dátuma: 2024. december 28.
- LENTNER CSABA (2014): A magyar önkormányzatok adósságkonszolidációja. *Pénzügyi Szemle*, 59(3), 330–344.
- TÁLLAI ANDRÁS (2021): *Olyan adócsökkentés jön, amilyen még nem volt*; <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/tallai-olyan-adocsokkentés-jön-amilyen-még-nem-volt> letöltés dátuma: 2024. december 27.